

Näringsutskottets betänkande

1986/87:43

om gruvdriften i Dannemora, Grängesberg och Stekenjokk

NU
1986/87:43

Ärendet

I detta betänkande behandlas – helt eller delvis – fyra motioner som gäller gruvorna i Dannemora, Grängesberg och Stekenjokk där gruvdriften planeras bli nedlagd. Tre av motionerna har väckts med anledning av proposition 1986/87:74 om näringspolitik inför 1990-talet. Den fjärde motionen är från allmänna motionstiden.

Upplysningar i ärendet har inför utskottet lämnats av statssekreteraren i industridepartementet Olof Rydh.

Sammanfattning

Utskottet avstyrker tre motioner om fortsatt gruvdrift i Dannemora och Grängesberg. Det görs med hänvisning till de initiativ som regeringen har tagit beträffande näringslivets utveckling och sysselsättningen i de regioner som berörs om driften läggs ner. I en reservation (c) krävs att konsekvenserna av en nedläggning skall utredas innan en sådan får verkställas. I en annan (vpk) begärs att driften skall tryggas under en längre period än de fem år regeringen har ställt i utsikt.

Utskottet avstyrker också en motion om ett åtgärdsprogram för fortsatt gruvbrytning och prospektering i Stekenjokkområdet. Härvid utgår utskottet från att regeringen fortsätter sina ansträngningar att skapa nya arbetstillfällena i Vilhelmina kommun, vilken närmast berörs av en nedläggning av gruvdriften. Utskottet räknar också med att regeringen undersöker om något gruvföretag kan överta driften efter Boliden Mineral AB. Motionen får stöd i en reservation (vpk). I en annan reservation (m, fp, c) avstyrks den med en annan motivering än utskottets.

Motionerna

Yrkanden

De motioner som har väckts *med anledning av proposition 1986/87:74* och behandlas här är följande:

1986/87:N142 av Karl Boo (c) och Birgitta Hambræus (c), vari hemställs att riksdagen

1. hos regeringen hemställer om en utredning av de samhällsekonomiska

konsekvenserna vid en fortsatt gruvdrift [i Dannemora och Grängesberg] i enlighet med vad som framförts i motionen.

2. anslår 100 milj. kr. för att genomföra ett åtgärdsprogram för utveckling av gruvorterna i enlighet med vad som anges i motionen.

1986/87:N146 av Bengt-Ola Rytting m. fl. (s), såvitt gäller hemställan (3) att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförs om behovet av att trygga driften i Grängesbergs- och Dannemoragruvorna.

1986/87:N148 av Karl Boo m. fl. (c), vari hemställs att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförs om en samhällsekonomisk och regionalpolitisk utredning om gruvdriften i Bergslagen.

Den motion från *allmänna motionstiden* som behandlas här är:

1986/87:N365 av John Andersson (vpk) och Paul Lestander (vpk), vari hemställs att riksdagen

1. hos regeringen begär ett åtgärdsprogram för fortsatt gruvbrytning i Stekenjokkområdet,

2. hos regeringen begär åtgärder för prospektering av nya malmfyndigheter i Stekenjokkområdet i enlighet med vad som anförs i motionen.

Motivering

De statligt ägda Dannemora- och Grängesbergsgruvorna riskerar att läggas ned på grund av en tryckt världsmarknad i nuläget, anförs det i motion 1986/87:N146 (s). Motionen går ut på att åtgärder skall vidtas för att trygga driften i dessa gruvor.

Den strukturplan som har utarbetats av SSAB Svenskt Stål AB innebär bl. a. att driften vid gruvorna i Dannemora och Grängesberg skall upphöra, heter det i motion 1986/87:N142 (c). En snabb nedläggning skulle drabba dessa samhällen mycket hårt och innebära ett kraftigt slöseri med resurser. Det bör, anför motionärerna, inte ställas högre krav på ekonomisk avkastning från en gruva än vad som är normalt för branschen. Det är en styrka för vår stålindustri att ha kontroll över råvarutillgången.

Det erinras om att olika förslag att driva gruvorna vidare har presenterats. Särskilt intressant finner motionärerna möjligheten att tillverka miljövänliga gödningsmedel, termiska fosfater, som biprodukt vid malmbrytningen. Innan så drastiska förändringar som nedläggning av gruvdriften i Dannemora och Grängesberg inleds måste, hävdar de, en samhällsekonomisk totalbedömning genomföras som innefattar såväl sysselsättnings- och regionalpolitiska konsekvenser som miljömässiga.

Också i motion 1986/87:N148 (c) anförs att gruvdriften i Dannemora och Grängesberg inte bör läggas ned innan en samhällsekonomisk utredning innefattande både sysselsättnings- och regionalpolitiska konsekvenser har genomförts. Förverkligas den nu aviserade utvecklingen kommer möjligheterna att utveckla och använda ny teknik inom näringslivet i Bergslagen ytterligare att minska. En nedläggning av gruvdriften innebär, heter det vidare, att en viktig del av infrastrukturen tas bort med ökad arbetslöshet i en

mängd andra näringsgrenar som följd. Motionärerna kräver att regeringen tillsätter den av dem förordade utredningen innan någon förändring av gruvsdriftens omfattning görs i Bergslagen.

En avveckling av gruvverksamheten i Stekenjokkområdet skulle innebära enorma problem i Vilhelmina kommun, sägs det i motion 1986/87:N365 (vpk). Det är ett välmotiverat krav från länsmyndigheterna och kommunen liksom från gruvarbetarhåll att ordentliga undersökningar görs innan gruvan läggs ned.

Samtidigt som eventuella åtgärder måste vidtas för att förlänga gruvsdriften vid Stekenjokkgruvan, måste det också göras undersökningar och utvärderingar av om brytning och förädling av andra metaller är möjlig.

Den svenska gruvnäringen bör breddas till att i större omfattning än nu omfatta legeringsmetaller och industrimineral, fortsätter motionärerna. De begär med hänvisning till bl. a. beredskapsskäl ett brett upplagt åtgärdsprogram som innebär att fyndigheterna av sådana mineral blir undersökta och utvärderade.

I Västerbottens läns fjälltrakter finns stora tillgångar av s. k. peridotiter, en bergart som bl. a. innehåller magnesium, krom, nickel, kobolt och platinametaller, anføres det vidare. Västerbotten är också det län som har landets största nu kända tillgångar av nickel. Erforderliga undersökningar bör enligt motionärerna göras för att möjligheten till utvinning skall klarläggas. Resultatet av dessa undersökningar samt de bedömningar som därvid görs bör redovisas för riksdagen och regeringen för ställningstagande. Undersökningarna skall också omfatta miljöaspekterna.

Uppgifter i anslutning till motionerna

SSAB Svenskt Stål AB:s gruvdivision

Verksamheten år 1986 m. m.

SSAB-koncernens försäljningsintäkter uppgick år 1986 till ca 13 miljarder kronor. Rörelseresultatet efter finansnetto var 245 milj. kr. Antalet anställda år 1986 var drygt 15 000. Koncernen är indelad i divisioner.

Gruvdivisionen bryter och anrikar järnmalm i Dannemora och Grängesberg. Produktprogrammet består främst av granulerad och icke granulerad slig samt styckemalm, vilket allt används som råvaror vid järnframställning. Även produkter för andra ändamål framställs, bl. a. koltvättslig, som är råvara för keramiska produkter och ballastmaterial. Apatit är en viktig biprodukt som utvinns vid anrikningen. Apatit innehåller fosfor och används som råvara för att framställa konstgödsel.

Under år 1986 har produktionskapaciteten i gruvdivisionen utnyttjats till fullo. Ett haveri i Grängesbergsanläggningen innebar dock ett betydande produktionsbortfall.

Årets leveranser uppgick totalt till 2 501 000 ton. Härav levererades ca 46 % till SSAB:s division Metallurgi i Oxelösund, medan resten exporterades. Divisionens totala rörelseintäkter, dvs. för såväl interna leveranser som leveranser utanför koncernen, uppgick år 1986 till 396 milj. kr. Resultatet efter finansiella intäkter och kostnader blev -23 milj. kr.

Priserna på järnmalm i svenska kronor har sjunkit kraftigt under år 1986 beroende på dels sänkta malmpriser i dollar räknat, dels lägre dollarkurs. Den lägre dollarkursen har endast i mindre omfattning påverkat divisionens resultat eftersom dollarintäkterna har varit terminssäkrade. Om intäkterna inte hade varit terminssäkrade hade divisionens intäkter och resultat försämrats med 53 milj. kr.

Resultatet försämrades kraftigt under året. Orsakerna var främst produktionsstörningar och lägre malmpriser.

Investeringarna uppgick till 26 milj. kr: och avsåg huvudsakligen maskiner för användning under jord.

Av följande sammanställning framgår gruvdivisionens intäkter och resultat m. m. åren 1985 och 1986.

Division Gruvor

	1985	1986
Intäkter (milj. kr.)	577	396
Resultat (milj. kr.)	12	-23
Avkastning (%)	11	-13
Anställda	845	834

Källa: SSAB:s årsredovisning 1986

- Intäkterna avser såväl interna som externa leveranser.
- Resultatet är efter finansiella intäkter och kostnader.
- Avkastningen är beräknad på arbetande tillgångar före skatt.
- Uppgifterna om antalet anställda gäller medelantal resp. år.

Antalet faktiskt anställda i gruvdivisionen våren 1987 var ca 890, varav ca 170 i Dannemora och ca 720 i Grängesberg.

SSAB:s handlingsplan

SSAB:s styrelse har antagit en handlingsplan som innebär en långsiktig satsning inför 1990-talet. Bakgrunden till handlingsplanens tillkomst är bl. a. överkapacitet i världens stålindustri och ett kraftigt prisfall på stålprodukter under andra halvåret 1986. SSAB-koncernens resultat har successivt försämrats sedan år 1984.

Det område inom SSAB:s produktprogram som bedöms ha den största marknadspotentialen och där SSAB har det mest påtagliga långsiktiga försvarbara konkurrensfördelarna är tunnplåt. Detta produktområde, med därtill knuten metallurgi och vidareförädling i olika former, föreslås därför i handlingsplanen bli SSAB:s s. k. kärnaffär.

Inom kärnaffären förfogar SSAB över enheter som är konkurrenskraftiga i ett europeiskt perspektiv. Avsikten är att inom detta område satsa på en utbyggnad av SSAB:s positioner på den skandinaviska marknaden med sikte på att snabbt uppnå en marknadsdominerande och prisledande ställning. Investeringarna kommer också att koncentreras inom detta område.

Verksamheter vid sidan av denna kärnaffär kommer att bibehållas endast om de antingen stöder kärnaffären och därigenom bidrar till att förbättra koncernens totala resultat eller självständigt uppfyller koncernens totala lönsamhetskrav och är finansiellt självförsörjande.

De åtgärder som föreslås i planen innebär en minskning av antalet anställda med ca 2 200. I det följande lämnas några uppgifter om den åtgärd i

handlingsplanen som är närmast aktuell i detta betänkande, nämligen en avveckling av gruvverksamheten i Dannemora och Grängesberg.

SSAB har anfört följande motiv för en nedläggning av gruvorna.

Världsmarknadspriset på järnmalm kommer under överskådlig framtid att understiga SSAB:s kostnad för att i egen regi förse sina stålverk med malm. Differensen mellan kostnad och pris uppskattas av SSAB till 100 milj. kr. per år.

De investeringar som fordras för nya avsänkningar i Grängesberg kan inte konkurrera med investeringsbehoven inom SSAB:s kärnaffär. Det råder brist på investeringsmedel inom SSAB, och de medel som står till förfogande skall satsas i verksamhet med framtida tillväxtpotential.

Fortsatt användning av malm i stället för övergång till pellets innebär avsevärda miljöinvesteringar i Oxelösunds sinterverk. SSAB har uppgivit dessa vara ca 60 milj. kr. samt leda till en ökad driftskostnad på 20 milj. kr. per år.

Med dagens marknadssituation är motiven för att äga egna järnmalmgruvor försumbara för stålverk.

Tre investeringsprojekt har diskuterats inom gruvdivisionen. De bedöms samtliga av SSAB-ledningen vara osäkra och investeringstunga. Termiska fosfater är ett projekt som förädlar 100 000 ton malm till växtförädlingspreparat. Risknivån i projektet är dock hög även om avskrivningstiden, vid ett lyckat utfall, kan vara kort. SSAB har hittills ingen erfarenhet av denna produkt. Vanadinprojektet är liksom projekt hårda ferriter investeringsintensivt och ligger utanför kärnaffären för SSAB. Vanadinprojektet skulle, om det håller tekniskt, vara mer ekonomiskt för SSAB att förlägga till stålverken i Luleå och/eller Oxelösund än i Grängesberg. Subventioner för investeringar skulle förbättra kalkylen för SSAB men är tvivelaktiga från handelspolitisk synpunkt och skulle försvåra för SSAB:s export.

Handlingsplanen berörs kortfattat i årsredovisningen för år 1986. I en reservation tar två av de ledamöter som har utsetts av de anställda avstånd från företagets program. De hänvisar i stället till ett program som de fackliga organisationerna från Mellansverige inom SSAB har utarbetat.

Pressmeddelande från industridepartementet

Mot bakgrund av den allmänna debatt som har förekommit i samband med förhandlingar enligt medbestämmandelagen (1976:580) om SSAB:s handlingsplan har industridepartementet den 3 maj 1987 utgett ett pressmeddelande med i huvudsak följande innehåll.

Den strukturplan som SSAB:s styrelse har fattat beslut om innebär en långsiktig satsning inför 1990-talet. Åtgärderna kommer att genomföras under flera år från slutet av år 1988. Arbetet med att skapa ny sysselsättning för att ersätta den som på sikt försvinner börjar omedelbart.

En särskilt central arbetsgrupp bildas i regeringskansliet med uppgift att ta fram förslag till åtgärder som syftar till att utveckla näringslivet och arbetsmarknaden i Västerbergslagen, Borlänge och Luleå. Samarbete kommer att ske med berörda fackliga organisationer, länsorgan och kommuner. Borlänge, Ludvika och Smedjebackens kommuner har redan tagit fram

förslag till åtgärder inom en rad områden.

Länsstyrelsen i Uppsala får i uppdrag att i samverkan med övriga regionala organ utarbeta en plan för insatser i Östhammars kommun. Särskilda medel ställs till länsstyrelsens förfogande för dessa insatser.

En särskilt lång avvecklingsperiod blir enligt vad som sägs i pressmeddelandet nödvändig på gruvorterna:

Gruvan i *Dannemora* drivs vidare som tidigare i SSAB:s regi, då företaget behöver malmen från gruvan till Oxelösunds järnverk. Detta är således ett rent företagsekonomiskt motiverat beslut. Det bör enligt regeringens mening vara möjligt för SSAB att upprätthålla driften t. o. m. år 1991.

Gruvan i *Grängesberg* drivs enligt nuvarande plan av SSAB t. o. m. år 1988. Därefter kommer driften att fortsätta under ytterligare tre år i ett nytt statligt gruvbolag. Härigenom kommer båda gruvorna att få en femårig avvecklingsperiod.

I en gemensam kommentar säger arbetsmarknadsminister Anna-Greta Leijon och industriminister Thage Peterson bl. a. följande:

- Vi är i dag i den situationen att vi inte kan förhindra att både enskilda människor och hela yrkesgrupper måste acceptera att lämna sina yrken. Men med en rad olika åtgärder kan vi ge människor möjligheter till en ny start.

- För detta spelar arbetsmarknadspolitiken och regionalpolitiken en betydelsefull roll, t. ex. när det gäller att på olika sätt förnya näringslivet och bredda arbetsmarknaden på bruksorterna samt att genom utbildning göra det möjligt för den enskilde att börja ett nytt yrkesliv. Vi skall sträva efter att varje enskild individ får det stöd han eller hon behöver för att få ett nytt arbete.

Frågesvar i riksdagen

Industriminister Thage Peterson besvarade den 7 maj 1987 en fråga (1986/87:537) av Lars-Ove Hagberg (vpk) om ersättningsarbete åt friställda inom SSAB.

Det förslag till strukturplan som ledningen för SSAB har utarbetat syftar, anförde industriministern, till att få ett starkt och konkurrenskraftigt företag inför 1990-talet. Ågarna skall inte godkänna planen. Styrelsen har ågarnas uppdrag att sköta företaget på ett sätt som innebär att företaget kan överleva på lång sikt.

Industriministern erinrade om att MBL-förhandlingarna angående strukturplanen just hade avslutats utom vad gällde SSAB i Luleå. Förhandlingar om trygghetsfrågorna hade ännu inte påbörjats. Regeringen är, framhöll industriministern, fast besluten att göra allt för att hjälpa de människor och regioner som kommer att drabbas av neddragningarna vid SSAB.

Ändrade ägarförhållanden i SSAB

Riksdagen har våren 1987 fattat beslut som möjliggör förändrade ägarförhållanden i SSAB (prop. 1986/87:71, NU 1986/87:22, rskr. 1986/87:162). Beslutet innebär dels förtida inlösen av Gränges AB:s andel på 25 % av aktierna i SSAB, dels överlåtelse av 33,3 % av aktierna i bolaget till sex

institutionella placrere. Vidare bemyndigas regeringen att i framtiden medverka till att statens ägarandel i SSAB minskas genom utgivning av konvertibla skuldebrey eller genom nyemissioner, med den restriktionen att fråga om minskning av ägarandelen under 51 % räknat efter aktiernas röstvärde skall underställas riksdagen.

Stekenjokkfyndigheten

Boliden Mineral AB gjorde på uppdrag av staten åren 1962–1967 en förberedande projektering, gruvundersökning och anrikningsteknisk undersökning av mineralfyndigheter i Stekenjokkområdet i Västerbottens län. År 1971 tillsatte staten en utredning, Stekenjokkutredningen, med uppdrag att göra en totalbedömning av ett gruvprojekt, dvs. sett ur såväl företagsekonomisk som samhällsekonomisk synvinkel. Följande år avlämnade utredningen sin rapport, som visade att gruvdrift i Stekenjokk enligt vissa förutsättningar skulle bli lönsam och framför allt ge en samhällsekonomisk vinst.

År 1973 tecknades efter ett anbudsförfarande ett ramavtal om gruvdrift i Stekenjokk. Enligt avtalet upplät staten fr. o. m. den 1 februari 1973 t. o. m. den 31 december 1992 till Boliden på arrende gruvrätten i angivna utmål i Stekenjokk. Gruvdriften förutsattes vara i gång senast den 1 juli 1979. Man räknade i detta skede med en malmbas på 8 miljoner ton och en årsbrytning på 400 000 ton. Investeringskostnaderna beräknades till 130 milj. kr. i 1972 års penningvärde.

I avtalet ingick att staten skulle lämna ett bidrag på 27 milj. kr. Arrendeavgiften per ton bruten malm skulle erläggas till staten, och arrendets storlek var knuten till metallnoteringarna.

På mindre än tre år var anläggningarna färdiga. Verket startade i januari 1976. När anläggningen hade färdigställts visade det sig att kostnaderna uppgick till ca 170 milj. kr. Malmbrytningen sker nu under jord, men tidigare har malm även brutits i dagbrott. Malmbasen beräknades år 1985 till ca 2,8 miljoner ton. Fyndigheterna innehåller främst zink och koppar.

När gruvdriften startade hade man som nämnts räknat med en årsproduktion av 400 000 ton. Av lönsamhetsskäl har produktionen ökat till 600 000 ton per år. Den åtgärden har i sin tur förkortat gruvans livslängd. Ansträngningar har gjorts för att hitta mer malm, särskilt inom ramen för det s. k. djupundersökningsprogrammet som startade år 1983.

De statliga insatserna i Stekenjokk åren 1973–1983 har sammanlagt uppgått till ca 114 milj. kr., varav 52 milj. kr. har avsett djupundersökningsprogrammet. Därutöver har nämnden för statens gruvegendom (NSG) av ordinarie anslagsmedel satsat närmare 2 milj. kr. i kompletterande undersökningar under år 1986. Boliden beviljades vid gruvans tillkomst statliga lånegarantier om 100 milj. kr.

Boliden har i februari 1987 underrättat länsarbetsnämnden om varsel för de ca 170 anställda i Stekenjokk.

NSG har i april 1987 för regeringen redovisat resultaten av djupundersökningsprogrammet i Stekenjokk. NSG och Boliden Mineral har gemensamt konstaterat att man inte funnit några malmtillskott av betydelse för en fortsatt lönsam drift i Stekenjokk. NSG:s styrelse har på grundval av

undersökningsresultaten meddelat regeringen att den vidhåller sin bedömning i november 1986 om förutsättningarna för en fortsatt gruvbrytning i Stekenjokk. Då hemställde NSG om att regeringen skall pröva frågan om statlig medverkan att med regionalpolitiska och/eller arbetsmarknadspolitiska medel säkerställa gruvdrift i Stekenjokk under år 1988.

Regeringen har gett chefen för NSG i uppdrag att förhandla med Boliden om en förlängd avvecklingsperiod. Detta har gjorts mot bakgrund av regeringens uppfattning att en avveckling av gruvdriften stegvis är att föredra framför en nedläggning inom ett halvår. Boliden Mineral har dock valt att inte gå med på en förlängd avvecklingsperiod. Regeringen har kallat företrädare för Boliden och dess ägare till överläggningar om att gemensamt genomföra insatser i Vilhelmina kommun. I ett pressmeddelande från industridepartementet den 22 maj 1987 har informerats om att Boliden sagt nej till regeringens krav om insatser från företags sida för att hjälpa de anställda till nya arbetstillfällen liksom till särskilda insatser för att bredda näringslivsstrukturen i Vilhelmina kommun.

Utskottet

Inledning

Utskottet har nyligen behandlat en rad mineralpolitiska frågor (NU 1986/87:32). Motioner om de nedläggningshotade gruvorna i Dannemora, Grängesberg och Stekenjokk uppskötts i avvaktan på pågående förhandlingar och överväganden i regeringen. Utskottet tar nu upp dessa motioner.

Dannemora- och Grängesbergsgruvorna

Två motioner har som direkt utgångspunkt den av SSAB Svenskt Stål AB aviserade nedläggningen av gruvdriften i Dannemora och Grängesberg.

Genomförs den aviserade nedläggningen minskar ytterligare möjligheterna att utveckla och använda ny teknik inom näringslivet i Bergslagen, sägs det i motion 1986/87:N148 (c). Motionärerna kräver att regeringen tillsätter en utredning med uppgift att göra en samhällsekonomisk och regionalpolitisk bedömning av gruvdriften i Bergslagen. Någon förändring av gruvdriftens omfattning skall enligt motionärerna inte få göras innan en sådan bedömning föreligger.

I motion 1986/87:N142 (c) framförs önskemål om en utredning av de samhällsekonomiska konsekvenserna av en fortsatt gruvdrift i Dannemora och Grängesberg. Innan så drastiska förändringar som nedläggning av gruvdriften inledd måste en samhällsekonomisk totalbedömning genomföras, anför motionärerna. Därvid bör sysselsättningseffekterna, de regionalpolitiska verkningarna och även de miljömässiga konsekvenserna bedömas.

Vidare föreslås att riksdagen skall anslå 100 milj. kr. för att ett åtgärdsprogram för utveckling av gruvorterna skall kunna genomföras. Särskilt nämns i motionen möjligheten att som biprodukt tillverka miljövänliga gödningsmedel, s. k. termiska fosfater.

Också i motion 1986/87:N146 (s) framförs ett förslag rörande SSAB:s gruvor. Det går ut på att riksdagen skall uttala sig om behovet av att trygga driften i Dannemora- och Grängesbergsgruvorna.

SSAB:s styrelse har, som framgår av den tidigare redogörelsen (s. 4) antagit en handlingsplan som innebär en koncentration av verksamheten på sådana affärsområden som bedöms ha de bästa konkurrensfördelarna på lång sikt. Denna verksamhet benämns SSAB:s kärnaffär och gäller produktionsområdet tunnplåt.

Verksamheter utanför kärnaffären skall enligt planen behållas endast om de stöder kärnaffären eller självständigt uppfyller concernens totala lönsamhetskrav och är finansiellt självförsörjande. Syftet med handlingsplanen är att den skall leda fram till att SSAB blir ett starkt och konkurrenskraftigt företag inför 1990-talet. Enligt handlingsplanen innebär tilltänkta åtgärder en minskning av antalet anställda med 2 200. Ett väsentligt inslag i planen är avveckling av gruvverksamheten i Dannemora och Grängesberg. En grundläggande orsak till dessa planer är att världsmarknadspriset på järnmalm under en överskådlig framtid bedöms komma att understiga SSAB:s kostnader för att i egen regi förse sina stålverk med malm. SSAB:s ledning räknar inte med att olika investeringsprojekt som har diskuterats inom gruvdivisionen skall kunna bli företagsekonomiskt försvarbara.

Utskottet har noterat att regeringen nu har tagit initiativ för att få fram förslag till åtgärder som syftar till en utveckling av näringslivet och arbetsmarknaden i Västerbergslagen, Borlänge och Luleå. Särskilda medel kommer vidare att ställas till länsstyrelsens i Uppsala förfogande. Regeringen har pekat på möjligheten att i SSAB:s regi fortsätta driften i Dannemora t. o. m. år 1991. För gruvan i Grängesberg är det regeringens avsikt att verka för att driften kan fortsätta i ett nytt statligt gruvbolag under perioden 1989–1991. De båda gruvorna får därigenom en femårig avvecklingsperiod. Industriministern har vidare, enligt det tidigare (s. 6) återgivna frågesvaret i riksdagen, ställt i utsikt att regeringen skall hjälpa de människor och regioner som kommer att drabbas av neddragningarna vid SSAB.

Utskottet finner mot den här angivna bakgrunden inte skäl för riksdagen att uttala sig för sådana utredningar om samhällsekonomiska och regionalpolitiska konsekvenser som förespråkas i motionerna 1986/87:N142 (c) och 1986/87:N148 (c). Inte heller är utskottet berett att på basis av motion 1986/87:N142 (c) föreslå riksdagen att anslå särskilda medel till ett åtgärdsprogram. De åtgärder som SSAB har föreslagit bygger på företagsekonomiska grundvalar. Det är dock uppenbart att regeringen vid sina överväganden har beaktat såväl samhällsekonomiska som regionalpolitiska aspekter. Till de konkreta förslag som regeringen vill underställa riksdagen i detta ämne blir det tillfälle att ta ställning senare. Utskottet avstyrker sålunda ifrågavarande motionsyrkanden.

Utskottet anser mot bakgrund av den nu lämnade redogörelsen att det inte för närvarande krävs något uttalande av riksdagen om behovet av att trygga driften i Dannemora- och Grängesbergsgruvorna.

Stekenjokkfyndigheten ligger på kalfjället i sydvästra delen av Västerbottens län inom Vilhelmina kommun. Malm påträffades år 1918 av Sveriges geologiska undersökning. Gruvrättigheterna tillhör svenska staten. Boliden Mineral AB har på basis av ett arrendeavtal bedrivit gruvdrift i Stekenjokk sedan år 1976. Bolaget har beslutat om nedläggning av verksamheten i Stekenjokk. Bakgrunden till gruvans tillkomst och åtgärder för att få till stånd en fortsatt verksamhet i Stekenjokk har liksom en del andra uppgifter om gruvan redovisats i det föregående (se s. 7 f.).

I motion 1986/87:N365 (vpk) krävs ett åtgärdsprogram för fortsatt gruvbrytning i Stekenjokkområdet. Vidare föreslås åtgärder för prospektering av nya malmyndigheter i detta område. I Västerbottens fjälltrakter finns, framhåller motionärerna, stora tillgångar på s.k. peridotiter, en bergart som bl. a. innehåller magnesium, krom, nickel, kobolt och platina-metaller.

NSG har i skrivelse till regeringen hösten 1986 hemställt om att regeringen skall pröva frågan om statlig medverkan att med regionalpolitiska och/eller arbetsmarknadspolitiska medel säkerställa gruvdrift i Stekenjokk under år 1988.

I april 1987 har NSG redovisat resultat av djupundersökningsprogrammet i Stekenjokk. En rapport har utarbetats av Boliden Mineral AB och NSG. NSG:s styrelse har informerats om rapportens innehåll och, enligt vad NSG informerat regeringen om, beslutat att vidhålla den bedömning NSG gjorde hösten 1986 om fortsatt gruvbrytning i Stekenjokk.

Förhandlingar mellan en av regeringen utsedd förhandlare – chefen för NSG – och Boliden Mineral har inte lett fram till någon ändrad ståndpunkt hos Boliden beträffande nedläggning av verksamheten i Stekenjokk. Vidare har regeringen kallat företrädare för Boliden och dess ägare till överläggningar om huruvida staten och Boliden gemensamt skulle genomföra insatser i Vilhelmina kommun. Överläggningarna har emellertid inte resulterat i några ytterligare åtaganden från Boliden.

Utskottet konstaterar att ansträngningar har gjorts och görs i syfte att förlänga gruvdriften i Stekenjokk. Utskottet finner det anmärkningsvärt att Boliden Mineral AB inte har velat ta ansvar för sina anställda i Stekenjokk och för den region där bolaget bedriver verksamhet. Då alltså en uppgörelse inte har kunnat uppnås förutsätter utskottet att regeringen fortsätter strävandena att skapa nya arbetstillfällen och stärka näringslivet i Vilhelmina kommun. Utskottet räknar med att regeringen också undersöker huruvida förutsättningar föreligger för att något annat gruvföretag övertar driften. Något uttalande av riksdagen ter sig i detta läge inte befogat. Kraven i motion 1986/87:N365 (vpk) ställer sig utskottet inte bakom. Den avstyrks följaktligen.

Utskottet hemställer

1. beträffande *samhällsekonomisk utredning m. m.* att riksdagen
  - a) avslår motion 1986/87:N142 yrkande 1 och motion 1986/87:N148,
  - b) avslår motion 1986/87:N142 yrkande 2.
2. beträffande *driften i Dannemora- och Grängesbergsgruvorna* att riksdagen avslår motion 1986/87:N146 yrkande 3,
3. beträffande *gruvdrift i Stekenjokkområdet* att riksdagen avslår motion 1986/87:N365.

Stockholm den 26 maj 1987

På näringsutskottets vägnar

Nils Erik Wååg

Närvarande: Nils Erik Wååg (s), Christer Eirefelt (fp), Lennart Pettersson (s), Erik Hovhammar (m), Ivar Franzén (c), Wivi-Anne Radesjö (s), Sten Svensson (m), Birgitta Johansson (s), Åke Wictorsson (s), Per Westerberg (m), Bo Finnkvist (s), Gudrun Norberg (fp), Bruno Poromaa (s), Elving Andersson (c) och John Andersson (vpk).

Reservationer

1. Samhällsekonomisk utredning m. m. (mom. 1)

Ivar Franzén (c) och Elving Andersson (c) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 9 som börjar med "Utskottet finner" och slutar med "ifrågavarande motionsyrkanden" bort ha följande lydelse:

Som anförs i motionerna 1986/87:N142 (c) och 1986/87:N148 (c) är det nödvändigt att en grundlig samhällsekonomisk och regionalpolitisk utredning genomförs innan något bindande beslut fattas om en nedläggning av driften i Dannemora- och Grängesbergsgruvorna. Även miljömässiga aspekter bör belysas. Utskottet instämmer i motionärernas bedömning att en nedläggning innebär ett kraftigt slöseri med resurser. En viktig del av infrastrukturen i Bergslagen försvinner liksom möjligheterna att utveckla ny teknik. Flera intressanta investeringsprojekt har presenterats i anslutning till verksamheten i gruvorna, bl. a. tillverkning av ett miljövänligt gödningsmedel. Regeringen bör snarast ta de initiativ som krävs för att den här förordade utredningen skall komma till stånd. Utskottet tillstyrker alltså ifrågavarande motionsyrkanden. Däremot finner utskottet inte nu skäl för riksdagen att anslå 100 milj. kr. till ett sådant åtgärdsprogram som föreslås i motion 1986/87:N142 (c). Denna del av motionen avstyrks alltså.

dels att utskottet under 1 bort hemställa

1. beträffande *samhällsekonomisk utredning m. m.*
att riksdagen

a) med bifall till motion 1986/87:N142 yrkande 1 och motion 1986/87:N148 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

b) (= utskottet).

2. Driften i Dannemora- och Grängesbergsgruvorna (mom. 2)

John Andersson (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 9 som börjar med "Utskottet anser" och slutar med "och Grängesbergsgruvorna" bort ha följande lydelse:

Utskottet vill dock redan nu slå fast att utgångspunkten för såväl statens åtgärder som SSAB:s egna bör vara att driften i Dannemora- och Grängesbergsgruvorna skall tryggas även på längre sikt än fem år. Med anledning av yrkandet i motion 1986/87:N146 (s) föreslår utskottet att riksdagen uttalar detta som sin mening.

dels att utskottet under 2 bort hemställa

2. beträffande *driften i Dannemora- och Grängesbergsgruvorna*
att riksdagen med bifall till motion 1986/87:N146 yrkande 3 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

3. Gruvdrift i Stekenjokkområdet (mom. 3)

Christer Eirefelt (fp), Erik Hovhammar (m), Ivar Franzén (c), Sten Svensson (m), Per Westerberg (m), Gudrun Norberg (fp) och Elving Andersson (c) anser att den del av utskottets yttrande på s. 10 som börjar med "Utskottet konstaterar" och slutar med "avstyrks följaktligen" bort ha följande lydelse:

Utskottet konstaterar att ansträngningar har gjorts och görs i syfte att förlänga gruvdriften i Stekenjokk. Då en uppgörelse därom inte har kunnat uppnås räknar utskottet med att regeringen fortsätter strävandena att skapa nya arbetstillfällen och att stärka näringslivet i Vilhelmina kommun. Något uttalande av riksdagen ter sig i detta läge inte befogat. Kraven i motion 1986/87:N365 (vpk) ställer sig utskottet inte bakom. Den avstyrks följaktligen.

4. Gruvdrift i Stekenjokkområdet (mom. 3)

John Andersson (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 10 som börjar med "Utskottet konstaterar" och slutar med "avstyrks följaktligen" bort ha följande lydelse:

Som föreslås i motion 1986/87:N365 (vpk) bör ett särskilt åtgärdsprogram utarbetas för fortsatt gruvbrytning i Stekenjokkområdet. Utskottet finner det anmärkningsvärt och ytterst beklagligt att Boliden Mineral AB inte har

utarbetas för fortsatt gruvbrytning i Stekenjokkområdet. Utskottet finner det anmärkningsvärt och ytterst beklagligt att Boliden Mineral AB inte har velat ta ansvar för sina anställda i Stekenjokk och för den region där bolaget bedriver verksamhet. Stekenjokkgruvan är emellertid statligt ägd och därför måste ägaren ta det yttersta ansvaret för att driften fortsätter åtminstone under de två år som nu känd malm räcker till. En frist på minst två år skulle också göra det möjligt att alternativ sysselsättning förbereddes. Enligt utskottets mening bör regeringen vidta nödvändiga åtgärder för att säkra driften vid Stekenjokkgruvan i minst två år.

Ett åtgärdsprogram bör också innefatta en noggrann undersökning av tillgången på peridotiter och möjligheterna till utvinning. Det är från beredskapssynpunkt väsentligt att den svenska gruvnäringen kan breddas och i större omfattning än nu inriktas på legeringsmetaller och industrimaterial. Resultatet av de här förordade undersökningarna samt de bedömningar som därvid görs bör snarast efter det att undersökningarna har slutförts redovisas för regeringen och riksdagen för ställningstagande. Undersökningarna bör också omfatta miljöaspekterna.

Vad här har anförts bör riksdagen uttala som sin mening. Sålunda tillstyrker utskottet motionen.

dels att utskottet under 3 bort hemställa

3. *beträffande gruvdrift i Stekenjokkområdet*

att riksdagen med bifall till motion 1986/87:N365 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför.

Särskilt yttrande

Samhällsekonomisk utredning m. m. (mom. 1)

Christer Eirefelt (fp), Erik Hovhammar (m), Sten Svensson (m), Per Westerberg (m) och Gudrun Norberg (fp) anför:

De samhällsekonomiska konsekvenserna av en alternativ användning av tillgängliga ekonomiska resurser bör noga analyseras med tanke på de stora kostnader en fortsatt gruvdrift i Grängesberg efter år 1988 innebär.

I en sådan analys bör de långsiktiga konsekvenserna av stöd till nyföretagande och till annan utveckling i de berörda regionerna vägas mot insatser för att täcka driftsförlusterna i gruvverksamheten efter år 1988.

Ärendet	1
Sammanfattning	1
Motionerna	1
Yrkanden	1
Motivering	2
Uppgifter i anslutning till motionerna	3
SSAB Svenskt Stål AB:s gruvdivision	3
Verksamheten år 1986 m. m.	3
SSAB:s handlägningsplan	4
Pressmeddelande från industridepartementet	5
Frågesvar i riksdagen	6
Ändrade ägarförhållanden i SSAB	6
Stekenjokkfyndigheten	7
Utskottet	8
Inledning	8
Dannemora- och Grängesbergsgruvorna	8
Stekenjokkgruvan	10
Hemställen	11
Reservationer	11
1. Samhällsekonomisk utredning m. m. (c)	11
2. Driften i Dannemora- och Grängesbergsgruvorna (vpk)	12
3. Gruvdrift i Stekenjokkområdet (m. fp, c)	12
4. Gruvdrift i Stekenjokkområdet (vpk)	12
Särskilt yttrande	13
Samhällsekonomisk utredning m. m. (m. fp)	13